

Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 3.4.1985 Sayı : 18714)

Kanun No.
3167

Kabul Tarihi
19 . 3 . 1985

Kapsam

MADDE 1. — Bu Kanun çek kullanımı hakkındaki esasları, çek hamillerinin korunmasına dair tedbirleri ve uygulanacak müeyyideleri düzenler.

Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümler uygulanır.

Genel mesuliyet

MADDE 2. — Bankalar, çekle işleyecek hesap açarken çek karnesi verirken ve bu Kanunla kendilerine verilen görev ve mükellefiyetleri yerine getirirken bu işlemlerin gerektirdiği basiret ve itinaı göstermeye mecburdurlar.

Çek karneleri

MADDE 3. — Bankalar, çek karnelerinin her yaprağına, çekle işleyen hesabın bulunduğu şubelerinin adını ve keşidecinin hesap numarasını yazmaya mecburdurlar.

Çek karneleri, bankalar tarafından basılır veya bastırılır.

Çek karnelerinin baskı şekline dair esaslar Türkiye Bankalar Birliğinin görüşü alınarak T. C. Merkez Bankasıca tespit edilir.

Bankalar, çek karnesi verdikleri müşterilerinin açık kimliklerini T. C. Merkez Bankasına bildirmek zorundadırlar.

İbraz ve ödeme

MADDE 4. — Çekle işleyen hesabın bulunduğu banka şubesi, ibraz edildiği anda karşılığı bulunan çeki, ödemek mecburiyetindedir. Çekin karşılığının kısmen bulunması halinde ise bu miktar ödenir. Muhatap bankanın çek hesabı açılmış olan şubesi dışındaki herhangi bir şubesine ibraz edilen çek, karşılığı o şube tarafından provizyon (karşılık) istemek suretiyle ödenir.

Muhatap banka deyimi, çekle işleyen hesabın açıldığı bankayı ifade eder.

Çek karşılığının ödenmemesi

MADDE 5. — Çekin üzerinde yazılı tutarın kısmen veya tamamen ödenmeyeceğinin tespiti halinde, ibraz tarihi ile kısmen veya tamamen ödenmeme sebebi çekin üzerine yazılmak suretiyle hamiline geri verilir.

Hesaben tesviye

MADDE 6. — T. C. Merkez Bankası, çeklerin banka şubeleri arasında hesaben tesviyesini sağlayacak tüzelkişiliği haiz sistemi kurmaya ve gözetimi altında yürütmeye yetkilidir. T. C. Merkez Bankası, şubesi bulunmayan yerlerde bu yetkisini uygun göreceği başka bir bankaya devredebilir.

Hesaplaşma sisteminin kuruluş ve işleyişi, T. C. Merkez Bankasıca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

İhtar

MADDE 7. — Yeterli karşılığı olmadığı için çeki kısmen veya tamamen ödemeyen muhatap banka, hesap sahibinin kendisinin veya vekil ve temsilcilerinin elinde bulunan bütün çek karnelerini aldığı bankalara geri vermesini, 8 inci madde hükümleri gereğince düzeltme işlemlerini yerine getirmeden bir yıl müddet ile çek keşide edemeyeceğini ve aksine davranışların cezai müeyyideleri gerektireceğini, ibraz tarihini izleyen on işgünü içinde, hesap sahibine iadeli taahhütlü mektupla tebliğ etmek zorundadır.

Düzeltilme hakkı

MADDE 8. — Hesap sahibi ihtar mektubunu aldığı veya 12 nci maddeye göre almış sayıldığı tarihten itibaren yedi işgünü içinde çek tutarını veya karşılıksız kalan bölümünü % 10 tazminatı ve gecikme faiziyle birlikte hamil adına muhatap bankaya yatırdığı takdirde çek keşide etme hakkını yeniden kazanır.

Düzeltilme hakkı, karşılıksız çekin ibraz tarihini takip eden bir yıl içinde ancak iki defa kullanılabilir.

Bildirme ve duyuru

MADDE 9.— Muhatap banka, yeterli karşılığı olmadığı için çekin ödenmediğini ve hesap sahibi hakkında gereken bilgileri, T. C. Merkez Bankasına bildirir. Bildirme, hesap sahibinin düzeltme hakkı yok ise çekin ibraz tarihinden; düzeltme hakkı var ise, düzeltme süresi sona erdiği tarihten itibaren on işgünü içinde yapılır. T. C. Merkez Bankası, durumu en fazla 30 işgünü içinde bankalara duyurur.

T. C. Merkez Bankasının duyurusuna şube tarafından itila ve herhalde duyuru tarihini takip eden onbeşinci günün bitiminden itibaren, bir yıl süre ile hesap sahibine veya vekil ve mümessillerine çek karnesi verilmaz ve çekle işleyecek hesap açılmaz.

Bankanın mesul olduğu miktar

MADDE 10. — Karşılığı bulunmasa veya yetersiz kalsa bile muhatap banka, müddetinde ibraz edilen yirmibin liraya kadar olan çekler ile bu miktar üzerindeki her çekin yirmibin lirasını keşidecinin dışındaki hamile ödemeye mecburdur. 7 nci ve 8 inci madde hükümleri saklıdır. Bu husus, hesap sahibi ile muhatap banka arasında, karnenin teslimi sırasında yapılmış olan dönülemeyecek bir kredi sözleşmesi hükmündedir.

Birinci fıkrada belirtilen mesuliyet tutarı, Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yayımlanan «Toptan Eşya Fiyatları Yıllık İndeksi»ndeki artışlar göz önünde bulundurularak T. C. Merkez Bankası tarafından artırılabilir.

T. C. Merkez Bankasınca ilan edilecek hususlar

MADDE 11. — T. C. Merkez Bankası, çeklerin tahsile alınması ve ödenmesi konusunda bankalararası münasebetleri düzenleyen esaslar ile 7 nci madde gereğince yapılacak ihtarın muhtevasına, 9 uncu madde uyarınca yeterli karşılığı olmayan çek keşide edenlerin bildirilmesine, 7 ve 16 ncı maddeler uyarınca çek hesabı açmaktan ve çek kullanmaktan yasaklananlara ait duyurulara dair hususları Türkiye Bankalar Birliğinin görüşünü alarak tespit eder ve Resmî Gazetede yayımlar.

Tebliğat adresi

MADDE 12. — Bu Kanun uyarınca yapılacak ihtarlar, herhangi bir adres değişikliği bildiriminde bulunmadığı müddetçe çek hesabı sahibinin hesabı açtırırken bildirdiği adrese yapılmakla geçerli olur.

Ihtara ve yasaklamaya uymayanlar

MADDE 13. — Bu Kanunun 7 nci maddesi uyarınca banka tarafından yapılan ihtarı aldığı veya almış sayıldığı tarihten itibaren yedi işgünü içinde geçerli bir sebebe dayanmaksızın çek karnelerini geri vermeyenlere, ilgili bankanın ihbarı üzerine yirmibin liradan ikiyüzbin liraya kadar ağır para cezası verilir. İlgili banka bu ihbarı yapmakla mükelleftir.

Kanunun 8 inci maddesinde belirtilen düzeltme işlemi yapılmadığı halde 7 nci maddedeki bir yıllık müddet içinde veya 16 ncı madde gereğince hükmolunan süre içinde çek keşide edenler, fiilleri başka bir suç meydana getirirse bile ayrıca üç aydan altı aya kadar hapis ve yirmibin liradan ikiyüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Yetkili olmadığı halde çek karnesi basan veya bastırnanlar

MADDE 14. — Bu Kanuna göre çek bastırabilecek kuruluşlar dışında çek karnesi basan veya bastırnanlar hakkında Türk Ceza Kanununun 323 üncü maddesi uygulanır.

Bankalara uygulanacak cezalar

MADDE 15. — Bu Kanunun 3, 4, 5 ve 13 üncü maddelerinde yazılı mükellefiyetleri yerine getirmeyen veya geciktiren banka hakkında onbin liradan yüzbin liraya kadar ağır para cezasına; 7 ve 9 uncu maddelerinde yazılı mükellefiyetleri yerine getirmeyen veya geciktiren banka hakkında ise beşyüzbin liradan iki milyon liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur.

Karşılıksız çek

MADDE 16. — İbraz süresi içinde veya üzerinde yazılı keşide tarihinden önce, 4 üncü maddeye göre ibraz edildiğinde, yeterli karşılığı bulunmaması sebebiyle kısmen de olsa ödenmeyen çeki keşide eden kişiler bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. Mahkeme ayrıca işlenen suçun mahiyetine göre bir yıl ile beş yıl arasında belirleyeceği bir müddet için failin bankalarda çek hesabı açmasının ve çek keşide etmesinin yasaklanmasına karar verir. Yasaklama kararı bütün bankalara duyurulmak üzere T. C. Merkez Bankasına bildirilir.

Bu fiillerden dolayı takibat yapılması çek hamilinin şikayetine bağlıdır. Şikayetten vazgeçme, hüküm kesinleşinceye kadar geçerlidir. Fiili işlemin 8 inci maddeye göre düzeltme hakkını kullanmak suretiyle hamilin zararını karşılamış olması veya düzeltme hakkı yoksa, anılan maddede belirtilen müddet içinde çek bedelinin karşılıksız kalan kısmını % 10 tazminatı ve gecikme faiziyle birlikte muhatap bankaya veya herhangi bir şubesine yatırmış bulunması halinde şikayet hakkı doğmaz.

GEÇİCİ MADDE — Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, karşılıksız çek keşide etmiş olanlar hakkında hazırlık tahkikatına başlanmış veya dava açılmış ve mahkûmiyet hükmü kesinleşmemiş olduğu takdirde;

a) Yürürlük tarihini takip eden üç ay içinde çek tutarının veya karşılıksız kalan bölümünün % 10 tazminatı ve gecikme faizi ile birlikte muhatap bankaya veya herhangi bir şubesine yatırılması,

b) Çek tutarı ödenmemiş olsa bile şikâyetten vaz geçilmiş olması,

c) Çek tutarının daha önce ödenmiş bulunması,

Hallerinde, hazırlık tahkikatında takibata yer olmadığına, açılmış davaların düşürülmesine karar verilir.

Yürürlük

MADDE 17. — Bu Kanunun 1, 2, 4, 5 ve 16 ncı maddeleri ile Geçici Maddesi Kanunun yayımı tarihinde, diğer maddeleri yayımından altı ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 18. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Cilt	Türkiye Büyük Millet Meclisi	
	Birleşim	Sayfa
8	34	778
12	53	249
13	64	99
	67	261:267,268:269
14	73	98
	74	156:174

I - Gerekçeli 236 ve 236'ya 1 inci ve 2 nci ek S.Sayıli basmayazılar Türkiye Büyük Millet Meclisinin 74 üncü Birleşim tutanağına bağılıdır.

II - Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu görüşmüştür.

III - Esas No. : 1/637, 2/157.